

EYÜP

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

22 päivänä kesäkuuta 2000 *

Asiassa C-65/98,

jonka Verwaltungsgerichtshof (Itävalta) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Safet Eyüp

vastaan

Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Vorarlberg

ennakkoratkaisun Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisestä assosiaatiosta tehdyllä sopimuksella perustetun assosiaationeuvoston assosiaation kehittämiseksi 19 päivänä syyskuuta 1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: toisen jaoston puheenjohtaja R. Schintgen (esittelevä tuomari), joka hoitaa kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn, G. Hirsch, H. Ragnemalm ja V. Skouris,

julkisasiamies: A. La Pergola,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Safet Eyüp, edustajanaan asianajaja W. L. Weh, Bregenz,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään kanslerinviraston osastopäällikkö W. Okresek,
- Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön ministerineuvos E. Röder ja saman ministeriön ylijohtaja C.-D. Quassowski,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies S. Ridley, jota avustaa barrister D. Anderson,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja P. J. Kuijper ja oikeudellisen yksikön virkamies B. Brandtner,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Safet Eyüpin, edustajanaan asianajaja W. L. Weh, Itävallan hallituksen, asiamiehenään kanslerinviraston virkamies G. Hesse ja ministerineuvos I. Nowotny, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehenään R. V. Magrill, Treasury Solicitor's Department, ja D. Anderson, ja komission, asiamiehinään P. J. Kuijper ja B. Brandtner, 9.9.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.11.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Verwaltungsgericht on esittänyt 18.12.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.3.1998, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla viisi ennakkoratkaisukysymystä assosiaation kehittämisestä 19 päivänä syyskuuta 1980 tehdyn assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80 (jäljempänä päätös N:o 1/80) 7 artiklan 1 kohdan tulkinnasta. Assosiaationeuvosto on perustettu Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisestä assosiaatiosta tehdyllä sopimuksella, jonka ovat allekirjoittaneet Ankarassa 12.9.1963 yhtäältä Turkin tasavalta ja toisaalta Euroopan talousyhteisön jäsenvaltiot sekä yhteisö ja joka on tehty, hyväksytty ja

vahvistettu yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685).

- 2 Nämä kysymykset on esitetty Safet Eyüpin, joka on Turkin kansalainen, ja Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Vorarlbergin välisessä asiassa, joka koskee päätöstä, jolla hylättiin Eyüpin tekemä hakemus, jossa hän vaati todettavaksi, että hän täyttää päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut edellytykset työskennelläkseen Itävallassa.

Päätös N:o 1/80

- 3 Päätöksen N:o 1/80 6 ja 7 artikla kuuluvat sen II luvun, jonka otsikko on ”Sosiaaliset määräykset”, 1 jaksoon, joka koskee ”Työllisyyttä ja työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevia kysymyksiä”.
- 4 Päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:

”Jollei hänen perheenjäsentensä vapaata työskentelyoikeutta koskevista 7 artiklan määräyksistä muuta johdu, turkkilaisella työntekijällä, joka työskentelee laillisilla työmarkkinoilla tietyssä jäsenvaltiossa, on oikeus

— työskenneltyään säännönmukaisesti yhden vuoden saada työlupansa uudistetuksi tässä jäsenvaltiossa samaa työnantajaa varten, jos hänellä on työpaikka;

— työskenneltyään säännönmukaisesti kolme vuotta vastaanottaa tässä jäsenvaltiossa valitsemaltaan saman ammattialan työnantajalta työtarjous, joka on tehty tavanomaisin ehdoin ja joka on rekisteröity tämän valtion työvoimaviranomaisissa, jollei yhteisön työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu;

— työskenneltyään säännönmukaisesti neljä vuotta tehdä vapaasti minkäläistä tahansa valitsemaansa palkattua työtä.”

5 Päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tietyn jäsenvaltion laillisilla työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän perheenjäsenillä, joille on annettu lupa muuttaa työntekijän luokse, on oikeus

— asuttuaan tässä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään kolme vuotta vastaanottaa mikä tahansa työtarjous, jollei yhteisön työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu;

— asuttuaan tässä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään viisi vuotta tehdä vapaasti minkäläistä tahansa valitsemaansa palkattua työtä.”

Pääasia

- 6 Pääasian asiakirjoista käy ilmi, että vuonna 1963 syntynyt kantajana oleva Safet Eyüp meni 23.9.1983 naimisiin Lauterachissa (Itävalta) Itävallan laillisilla työmarkkinoilla vuodesta 1975 lähtien työskennelleen turkkilaisen työntekijän kanssa.
- 7 Avioliiton solmimisen jälkeen Itävallan viranomaiset antoivat pääasian kantajalle oleskeluluvan perheen yhdistämisen perusteella.
- 8 Trabzonissa (Turkki) sijaitseva tuomioistuin tuomitsi puoliset 13.11.1985 avioeroon.
- 9 On kuitenkin riidatonta, että Eyüpin puoliset jatkoivat yhteiselämää avoliitossa, joten he ovat eläneet yhdessä Itävallassa avioliiton solmimisesta lähtien. Puolisoiden seitsemästä lapsesta neljä on syntynyt puolisoiden asuessa avoliitossa.
- 10 Kantaja meni 7.5.1993 toistamiseen naimisiin entisen puolisonsa kanssa Eggissä (Itävalta). Kantajan puoliso tunnusti avioliiton solmimisen jälkeen isyytensä puolisoiden avioliiton ulkopuolella syntyneiden 4 lapsen osalta.
- 11 Kantajan puolisollla on Itävallassa ”Befreiungsschein”, joka on Itävallan viranomaisten antama asiakirja, jonka perusteella henkilöllä on oikeus työskennellä ilman työlupaa koko Itävallan alueella samoin edellytyksin kuin kotimaisilla työntekijöillä.

- 12 Kodinhoitoon pääasiallisesti omistautunut kantaja on ollut vastaanottavassa valtiossa töissä ainoastaan lyhytaikaisissa työsuhteissa yhteensä 877 päivän ajan, eikä hän täytä niitä edellytyksiä, jotka päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdassa asetetaan säännönmukaiselle työskentelylle.
- 13 Kun kantajan entinen työnantaja, joka aikoi ottaa kantajan uudelleen töihin mutta joka halusi välttää ulkomaalaisen laittomasta työhönottamisesta aiheutuvat rikosoikeudelliset seuraamukset, pyysi kantajaa esittämään vaaditun työluvan, kantaja vaati 23.4.1997 tekemällään hakemuksellaan Arbeitsmarktservice Bregenzia (Itävalta) toteamaan, että hän täytti päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa asetetut edellytykset.
- 14 Hakemus hylättiin 7.7.1997, ja kantaja valitti tästä päätöksestä Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Voralbergille.
- 15 Viimeksi mainittu viranomainen vahvisti kuitenkin 24.9.1997 riidanalaisen päätöksen.
- 16 Itävallan viranomaiset katsoivat nimittäin, että pelkästään turkkilaisen työntekijän aviopuoliso, eikä avopuoliso, voitiin katsoa päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuksi perheenjäseneksi ja että kantaja oli menettänyt puolisoiden avoliiton takia hänelle 23.9.1983—13.11.1985 kestäneestä avioliittoaajasta seuranneet edut. Toisaalta jos lähtökohdaksi olisi otettu kantajan toisen avioliiton ensimmäinen päivä, pääasian kantaja ei olisi täyttänyt tämän määräyksen toisessa luetelmakohdassa

asetettua edellytystä, koska hän ei ollut asunut Itävallassa vähintään viittä vuotta turkkilaisen työntekijän perheenjäsenenä.

- 17 Kantaja haki asiassa muutosta Verwaltungsgerichtshofilta ja valitti erityisesti siitä, etteivät toimivaltaiset viranomaiset olleet katsoneet hänen täyttävän ainakin päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa asetetut edellytykset.
- 18 Kantaja esitti samanaikaisesti Verwaltungsgerichtshofille väli-toimihakemuksen, jossa hän pyysi Verwaltungsgerichtshofia toteamaan, että hänen oikeutensa työskennellä työntekijänä katsottaisiin olevan voimassa siihen saakka, kunnes hänen oikeudestaan työskennellä Itävallan työmarkkinoilla päätettäisiin lopullisesti. Kantaja väitti, että työskentelyn estämisellä ei vaaranneta ainoastaan hänen omaa taloudellista turvaansa, vaan myös hänen perheensä taloudellinen turva, ja että tästä aiheutuu hänelle korvaamattomia vahinkoja. Kantajan työskennellessä luvatta työnantajalle saattaa nimittäin aiheutua rikosoikeudellisia seuraamuksia, joten kantajalla ei ole minkäänlaisia mahdollisuuksia saada töitä.
- 19 Kansallinen tuomioistuin toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole vielä määrittellyt oikeuskäytännössään turkkilaisen työntekijän perheenjäseniksi katsottavien henkilöiden joukkoa. Siinä tapauksessa, että avopuoliso ei kuulu päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin perheenjäseniin, on vastattava myös kysymykseen siitä, lasketaanko avioliiton keskeyttämät avioliittoajat yhteen, vai menetetäänkö toista avioliittoa edeltävä odotusaika.
- 20 Lisäksi kansallinen tuomioistuin katsoo, että kantajan muutoksenhaku tuo esille tiettyjä väli-toimihakemukseen, joka voi perustua ainoastaan yhteisön oikeuteen, liittyviä ongelmia. Hakemus olisi hylättävä kansallisen oikeuden perusteella, koska Verwaltungsgerichtshof ei kassaatio-tuomioistuimena voi myöntää yksityisille väliaikaista oikeussuojaa yksityisten oikeuksien voimassapitämiseksi hallintoviranomaisiin nähden.

Ennakkoratkaisukysymykset

21 Koska Verwaltungsgerichtshof katsoi asian ratkaisun edellyttävän yhteisön oikeuden tulkintaa, se päätti tämän vuoksi lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisestä assosiaation kehittämisestä tehdyllä sopimuksella perustetun assosiaationeuvoston 19.9.1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan mukaista perheenjäsenen käsitettä tulkittava siten, että myös turkkilaisen työntekijän (avioliitonomaisessa suhteessa ilman muodollista aviosidettä elävä) avopuoliso täyttää nämä tosiasialliset vaatimukset?

2) Jollei tällaista avopuolisoa ole pidettävä perheenjäsenenä:

Onko päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan toista luetelmakohtaa tulkittava siten, että turkkilaisen työntekijän ja hänen perheenjäseniensä välillä tosiasiallisesti edellytetään keskeytymättä vähintään viisi vuotta kestänyttä muodollista aviosidettä, vai onko myös sallittua, että saman aviopuolison kanssa olleen muodollisen aviositeen kestoajan katkaisee useampivuotinen yhteiselämä?

3) Onko päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan toista luetelmakohtaa tulkittava siten, että turkkilaisen työntekijän kanssa solmitun avioliiton muodollinen päättyminen (esimerkiksi avioeroon) merkitsee samalla siihen mennessä perheenjäsenenä kertyneen ajan menettämistä?

4) Edellyttääkö yhteisön oikeus, että jäsenvaltiossa välittömästi päätöksen N:o 1/80 6 ja 7 artiklasta johtuvat, näissä määräyksissä määritetyille hen-

kilöille kuuluvat oikeudet turvataan väliaikaisin oikeussuojatoimin näitä oikeuksia voimassa pitäviä (muuttavia) määräyksiä antamalla?

5) Jos kysymykseen 4) vastataan myöntävästi:

Onko yksittäistapauksessa, jossa hakija vetoaa päätöksen N:o 1/80 6 ja 7 artiklasta johtuviin oikeuksiin, tarpeen vakavan ja korjaamattoman vahingon välttämiseksi antaa sellaisia yhteisön oikeuteen nojautuvia oikeuksia voimassa pitäviä (muuttavia) väli-toimimääräyksiä, joilla hakemuksessa vaaditun ETY—Turkki-assosiaatiosopimukseen perustuvan työntekijöiden vapaan liikkuvuuden todetaan olevan voimassa väliaikaisesti asiaa koskevan hallintomenettelyn, tässä menettelyssä annettuja päätöksiä koskevan muutoksenhakumenettelyn tai yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisumenettelyn keston ajan lopullisen oikeussuojan antamiseen asti, ja onko katsottava, että tällaista vahinkoa aiheutuu silloin, kun kyseisen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden tosiasiallisten edellytysten olemassaoloa yksittäistapauksessa ei ratkaista välittömästi sitovin oikeusvaikutuksin, vaan vasta myöhempänä ajankohtana?”

Ensimmäinen, toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

- 22 Asiassa on ensi alkuun todettava, että ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kantaja ei täyttänyt enää puolisoiden avioeroon tuomitsemispäivänä 13.11.1985 päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa olevaa edellytystä vähintään kolmen vuoden säännönmukaisesta asumisesta vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Asianomainen oli nimittäin saanut luvan saapua Itävaltaan perheen yhdistämisen perusteella vasta avioiduttuaan puolisonsa kanssa 23.9.1983.

- 23 Näin ollen kantaja voi perustellusti vedota päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen tai toisen luetelmakohdan mukaisiin oikeuksiin ainoastaan, jos Itävallassa 13.11.1985 jälkeen täyttyneet asumiskaudet voidaan katsoa tässä määräyksessä tarkoitetulla tavalla säännönmukaisiksi.
- 24 Tällaisessa tilanteessa on katsottava, että kolmella ensimmäisellä kysymyksellä kysytään pääasiallisesti sitä, onko päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se koskee sellaisen pääasian kantajan kaltaisen Turkin kansalaisen tilannetta, jolle on annettu lupa saapua vastaanottavaan valtioon sen laillisilla työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän puolisona perheen yhdistämisen perusteella, silloin, kun viimeksi mainittu henkilö on eronnut puolisostaan ennen 7 artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa määrätyn kolmen vuoden odotusajan päättymistä mutta jatkanut kuitenkin keskeytyksettä yhteiselämää aikaisemman puolisonsa kanssa näiden entisten puolisoitten uudelleen avoitumiseen asti. Jos määräystä ei kuitenkaan voida tulkita näin, on päätettävä, voidaanko, jos asianomaisten avoliitossa eletty ajanjakso jätetään huomioon ottamatta, tätä ajanjaksoa edeltävät ja sen jälkeiset ajanjaksot laskea yhteen päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun säännönmukaisen asumisajanjakson laskemiseksi.
- 25 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdalla on välitön oikeusvaikutus jäsenvaltioissa ja että näin ollen ne Turkin kansalaiset, jotka täyttävät artiklassa asetetut edellytykset, voivat vedota suoraan heille tässä määräyksessä myönnettyihin oikeuksiin; erityisesti heillä on kyseisen määräyksen ensimmäisen luetelmakohdan perusteella oikeus vastaanottaa mikä tahansa työtarjous asuttuaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään kolme vuotta, jollei yhteisön työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu, sekä toisen luetelmakohdan perusteella oikeus tehdä vapaasti minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä jäsenvaltiossa, jonka alueella he ovat asuneet säännönmukaisesti vähintään viisi vuotta (asia C-351/95, Kadiman, tuomio 17.4.1997, Kok. 1997, s. I-2133, 27 ja 28 kohta ja asia C-329/97, Ergat, tuomio 16.3.2000, Kok. 2000, s. I-1487, 34 kohta).

- 26 Yhteisöjen tuomioistuin on myös korostanut, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdalla pyritään edistämään perheen yhdistymistä vastaanottavassa valtiossa, jotta kyseisen jäsenvaltion laillisilla työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän työskentelyä ja oleskelua kyseisessä jäsenvaltiossa helpotettaisiin mahdollistamalla ensinnäkin se, että siirtotyöläisen ne perheenjäsenet, jotka ovat saaneet tähän luvan, voivat muuttaa tämän luokse asumaan, ja toiseksi vahvistamalla sen jälkeen näiden perheenjäsenten asemaa antamalla heille oikeuden työskennellä tässä jäsenvaltiossa (em. asia Kadiman, tuomion 34, 35 ja 36 kohta).
- 27 Vaikka tässä määräyksessä annetaan tietyn jäsenvaltion laillisilla työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän perheenjäsenille oikeus työskennellä tässä valtiossa sen jälkeen, kun he ovat ensin säännönmukaisesti asuneet siellä tietyn ajan, se ei kuitenkaan vaikuta kyseisen jäsenvaltion toimivaltaan sallia asianomaisten henkilöiden muuttamista jäsenvaltiossa säännönmukaisesti työskentelevän turkkilaisen työntekijän luokse, ja säännellä heidän oleskeluedellytyksistään aina siihen saakka, kun heillä on oikeus vastaanottaa mikä tahansa työtarjous (em. asia Kadiman, tuomion 32 ja 51 kohta ja em. asia Ergat, tuomion 35 kohta).
- 28 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut tämän perusteella, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohta edellyttää, että perheen yhdistäminen, jonka perusteella perheenjäsen on saapunut vastaanottavan jäsenvaltion alueelle, ilmenee tietyn ajanjakson ajan siten, että perheenjäsen tosiasiallisesti asuu yhdessä työntekijän kanssa samassa taloudessa, ja että näin on oltava niin kauan kun hän ei itse täytä työmarkkinoille pääsyn edellytyksiä kyseisessä valtiossa (em. asia Kadiman, tuomion 33, 37 ja 40 kohta ja em. asia Ergat, tuomion 36 kohta).
- 29 Yhteisöjen tuomioistuin on siten tulkinnut päätöstä N:o 1/80 siten, että sen kanssa ei periaatteessa ole ristiriidassa se, että jäsenvaltion viranomaiset asettavat siinä turkkilaisen työntekijän perheenjäsenelle myönnetyn palkatun työn tekemisen ja siitä seuraavan oleskeluoikeuden edellytykseksi sen, että asianomainen tosiasiallisesti elää tämän työntekijän kanssa tämän päätöksen 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaisen kolmen vuoden ajan (em. asia Kadiman, tuomion 41 ja 44 kohta, em. asia Ergat, tuomion 37 kohta).

- 30 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitun asiassa Kadiman annetun tuomion 47—50 ja 54 kohdassa myös, että vaikka päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan tarkoitus ja päämäärä edellyttävät, että perheenjäsenen on periaatteessa asuttava turkkilaisen työntekijän luona keskeytyksettä näiden kolmen vuoden ajan, määräyksessä tarkoitettua kolmen vuoden säännönmukaista asumista laskettaessa on otettava huomioon lyhytaikaiset yhteiselämän keskeytykset, joilla ei pyritä lopettamaan yhteistä asumista vastaanottavassa jäsenvaltiossa, kuten asianomaisen henkilön kohtuullisen ajan kestänyt ja perusteltujen syiden vuoksi tapahtunut poissaolo yhteisestä asunnosta tai hänen alle kuuden kuukauden pituinen oleskelunsa kotimaassa silloin, kun oleskelu ei johtunut hänen tahdostaan.
- 31 Pääasian asiakirjoista kuitenkin ilmenee, että kantajalle on perheen yhdistämistarkoituksessa annettu lupa muuttaa puolisonsa luokse Itävaltaan eli jäsenvaltioon, jossa viimeksi mainittu työskenteli säännönmukaisesti.
- 32 Avioeroon tuomitsemisesta huolimatta Eyüpin puoliset eivät ole kuitenkaan milloinkaan keskeyttäneet yhteiselämäänsä, sillä he eivät ole koskaan lakanneet asumasta yhdessä samassa asunnossa. Asianomaisten avioliiton aikana heille syntyi 4 lasta. Kantajan puoliso on aina huolehtinut perheensä elatuksesta, ja kantaja on pääasiallisesti omistautunut kodinhoitoon ja ollut ainoastaan tilapäisesti joissakin lyhytaikaisissa työsuhteissa.
- 33 Avioiduttuaan uudelleen Eyüpin puoliset jatkoivat yhdessäasumista ja kantajan puoliso tunnusti puolisoitten avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta isyytensä.
- 34 Edellä olevasta seuraa, että Eyüpin puoliset eivät ole koskaan asuneet erillään tai lakanneet elämästä yhdessä Itävallassa, joten he ovat säilyttäneet koko ajan päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua säännönmukaisen yhteisen asunnon. Heidän menettelynsä on siten vastannut tämän määräyksen

perusteena olevaa tavoitetta eli tosiasiallista perheen yhdistämistä vastaanottavassa valtiossa.

- 35 Lisäksi on selvää, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset eivät ole missään vaiheessa entisten aviopuolisoiden yhteiselämän aikana kyseenalaistaneet kantajan oleskeluoikeutta vastaanottavassa valtiossa.
- 36 Kun tällaisessa tilanteessa otetaan huomioon pääasiasta ilmenevien tosiseikkojen ominaispiirteet ja erityisesti se, että kantajan ja kantajan puoliso asuivat avoliitossa kahden avioliittonsa välisen ajan, tämän ajanjakson ei voida katsoa keskeyttäneen heidän yhteistä perhe-elämäänsä Itävallassa, joten se on otettava kokonaisuudessaan huomioon laskettaessa päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja säännönmukaisia asumisajanjaksoja.
- 37 Kuten edellä 30 kohdassa on jo todettu, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin onkin edellä mainitussa asiassa Kadiman annetun tuomion 48—50 ja 54 kohdassa todennut, että kansallisten viranomaisten on otettava huomioon tietyt yhteiselämän keskeytykset päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuja säännönmukaisia asumisajanjaksoja laskiessaan, edellisessä kohdassa tälle määräykselle annettu tulkinta on kuitenkin perusteltavissa sitäkin suuremmalla syyllä pääasian kaltaisessa asiassa, jossa turkkilaisen siirtotyöläisen yhdessäasuminen kyseisen määräyksen perusteella oikeuksia vaatineen henkilön kanssa ei ole koskaan keskeytynyt.
- 38 Kansallisen tuomioistuimen esittämistä pääasiaa koskevista seikoista ilmenee kuitenkin, että huhtikuussa 1997, jolloin kantaja teki hakemuksen, jossa hän pyysi viranomaisia toteamaan, että hänellä oli päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan perusteella oikeus työskennellä Itävallassa, hän ei ollut näiden yli 13 vuoden aikana koskaan — eli ei avioliittoajanjaksojen eikä avoliitossa asumiensa vuosien aikana — lakannut asumasta puolisonsa kanssa vastaanottavassa

valtiossa, joten kantajalla oli hakemusajankohtana oikeus tehdä vapaasti minikäläistä tahansa valitsemaansa palkattua työtä määräyksen toisen luetelmakohdan mukaisesti.

- 39 Edellä oleva tulkinta huomioon ottaen ei ole enää tarpeen lausua toissijaisesti esitetystä kysymyksestä, joka liittyy mahdollisuuteen laskea avioliittoajanjaksot yhteen silloin, kun ne ovat keskeytyneet useita vuosia kestäneen avioliiton takia.
- 40 Pääasian kantajien esittämien perusteiden vuoksi on tärkeää lisätä, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäiselle alakohdalle tunnustettavasta välittömästä oikeusvaikutuksesta seuraa, että pääasian kantajan kaltainen, tässä määräyksessä asetetut edellytykset täyttävä Turkin kansalainen voi vedota suoraan hänelle tässä määräyksessä myönnettyyn työskentely- ja siitä seuraavaan oleskeluoikeuteen.
- 41 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltio ei voi yksipuolisesti muuttaa Turkin kansalaisten asteittaista pääsyä vastaanottavan jäsenvaltion työmarkkinoille koskevan järjestelmän sisältöä, joten kyseisellä valtiolla ei enää ole oikeutta toteuttaa sellaisia oleskeluun liittyviä toimenpiteitä, jotka ovat omiaan rajoittamaan päätöksellä N:o 1/80 nimenomaisesti annettujen oikeuksien käyttämistä (ks. viimeksi asia C-340/97, Nazli, tuomio 10.2.2000, Kok. 2000, s. I-957, 30 kohta).
- 42 Lisäksi vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että jokainen kansallinen tuomioistuin on velvollinen soveltamaan yhteisön oikeutta kokonaisuudessaan, suojaamaan yhteisön oikeudessa yksityisille annettuja oikeuksia ja jättämään soveltamatta kaikkia sellaisia kansallisia oikeussääntöjä, jotka mahdollisesti ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa (ks. vastaavasti asia 106/77, Simmenthal, tuomio 9.3.1978, Kok. 1978, s. 629, 21 kohta).

- 43 Itävallan hallitus on istunnossa todennut tältä osin, että kansalliset toimivaltaiset viranomaiset olivat myöntäneet kantajalle työluvan 5.11.1998 sillä perusteella, että kantaja täytti työluvan myöntämisaikana päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa asetetut edellytykset, kun työluvan myöntämisen lähtökohdaksi otettiin päivä, jona kantaja solmi toisen avioliiton miehensä kanssa; kantaja on siten tästä lähtien saanut vapaasti tehdä minkälaista tahansa palkattua työtä vastaanottavassa valtiossa.
- 44 Tämän osalta on kuitenkin tärkeää korostaa, että tämän tuomion 36—38 kohdasta ilmenee, että Eyüpin puolisoitten kaltaisten Turkin kansalaisten keskeyttämättömät yhdessäasumisaikajaksot on otettava kokonaisuudessaan huomioon päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdassa vaaditun säännönmukaisen asumisaikajakson määrittämistä varten, joten pääasian kantajalla oli jo kolmen vuoden kuluttua siitä, kun hän oli saanut luvan saapua Itävallan alueelle, 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettu oikeus, ja kaksi vuotta myöhemmin hänellä oli määräyksen toisessa luetelmakohdassa tarkoitettu oikeus.
- 45 On vielä todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan työluvan tai oleskeluluvan myöntäminen ei muodosta missään tapauksessa Turkin kansalaisen työ- tai oleskeluoikeuden perustaa, sillä nämä oikeudet on tunnustettu hänelle suoraan päätöksessä N:o 1/80 riippumatta siitä, ovatko vastaanottavan jäsenvaltion viranomaiset antaneet nämä nimenomaiset asiakirjat, joissa ainoastaan todetaan oikeuksien olemassaolo ja joilla on merkitystä tällaisten oikeuksien olemassaolon osoittavana todisteena (ks. viimeksi em. asia Ergat, tuomion 61 ja 62 kohta).
- 46 Kantajan esittämä väite, jonka mukaan hänellä ei ole mahdollisuutta päästä töihin siksi, että mahdollinen työnantaja joutuu pelkäämään rikosoikeudellisia seuraamuksia palkatessaan ulkomaalaisen työntekijän, jolla ei ole sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä vaadittuja lupia ja, edelleen, jonka mukaan väli-toimet olisivat välttämättömiä, jotta hän säilyttäisi oikeutensa työskennellä työntekijänä oikeudenkäynnin päättymiseen saakka, on menettänyt merkityksensä.

47 Koska kantaja täyttää edellytykset vedotakseen suoraan päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä tai toisessa luetelmakohtassa hänelle myönnettyihin oikeuksiin, nämä oikeudet eivät riipu siitä, onko hänellä tietty lupa, ja kansalliset viranomaiset ovat velvollisia tunnustamaan nämä suoraan yhteisön lainsäädäntöön perustuvat oikeudet ja soveltamaan niitä.

48 Kaikkien edellä olevien seikkojen perusteella kolmeen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava siten, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se koskee sellaisen pääasian kantajan kaltaisen Turkin kansalaisen tilannetta, jolle on annettu lupa saapua vastaanottavaan valtioon sen yleisillä työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän puolisona perheen yhdistämisen perusteella, kun viimeksi mainittu henkilö on eronnut puolisostaan ennen tämän määräyksen ensimmäisessä luetelmakohtassa määrätyn kolmen vuoden odotusajan päättymistä, mutta on tosiasiallisesti kuitenkin jatkanut keskeytyksettä yhteiselämää aikaisemman puolisonsa kanssa näiden entisten puolisoitten uudelleen avioitumiseen asti. Tällainen Turkin kansalainen on siten katsottava tässä määräyksessä tarkoitetuksi kyseisessä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti asuvaksi henkilöksi, joten hän voi kyseisessä jäsenvaltiossa suoraan vedota oikeuteensa vastaanottaa kolmen vuoden kuluttua mikä tahansa työtarjous ja oikeuteensa tehdä viiden vuoden kuluttua vapaasti minkäläistä tahansa valitsemaansa palkattua työtä.

Neljäs ja viides ennakkoratkaisukysymys

49 Kun otetaan huomioon kolmeen ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, ei ole tarpeen vastata muihin kysymyksiin, jotka koskevat pääasiallisesti sitä, ovatko kansalliset tuomioistuimet silloin, kun kansallisen oikeuden mukaan ei voida myöntää väliaikaista oikeussuojaa, velvollisia yhteisön oikeuden perusteella määräämään sellaisista välitoimista, joilla Turkin kansalaisten työskentelyoikeus vastaanottavassa valtiossa voidaan turvata niin kauan kuin luvan antamiseen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten epäämispäätöksen laillisuudesta ei ole vielä lopullisesti päätetty.

Oikeudenkäyntikulut

- 50 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Verwaltungsgerichtshofin 18.12.1997 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisestä assosiaatiosta tehdyllä sopimuksella perustetun assosiaationeuvoston assosiaation kehittämistä 19 päivänä syyskuuta 1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se koskee sellaisen kantajan kaltaisen Turkin kansalaisen tilannetta, jolle on

annettu lupa saapua vastaanottavaan valtioon sen yleisillä työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän puolisona perheen yhdistämisen perusteella, kun viimeksi mainittu henkilö on eronnut puolisostaan ennen tämän määräyksen ensimmäisessä luetelmakohtassa määrätyn kolmen vuoden odotusajan päättymistä, mutta on tosiasiallisesti kuitenkin jatkanut keskeytyksettä yhteiselämää aikaisemman puolisonsa kanssa näiden entisten puolisoiden uudelleen avioitumiseen asti. Tällainen Turkin kansalainen on siten katsottava tässä säännöksessä tarkoitetuksi kyseisessä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti asuvaksi henkilöksi, joten hän voi kyseisessä jäsenvaltiossa suoraan vedota oikeuteensa vastaanottaa kolmen vuoden kuluttua mikä tahansa työtarjous ja oikeuteensa tehdä viiden vuoden kuluttua vapaasti minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä.

Schintgen

Kapteyn

Hirsch

Ragnemalm

Skouris

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä kesäkuuta 2000.

R. Grass

J. C. Moitinho de Almeida

kirjaaja

kuudennen jaoston puheenjohtaja